

Lokale apps verrijken Stolpersteine-monumentjes

[Achtergrond](#) - 22 januari 2018 - Auteur: Kristian Vistrup Madsen

Vaak kom je in je eigen stad niet op het idee de omgeving te verkennen op de manier waarop je dat in een andere stad doet. Dus terwijl ik in Berlijn woon, was het tijdens een bezoek aan Hamburg dat ik de *Stolpersteine*-app ontdekte.

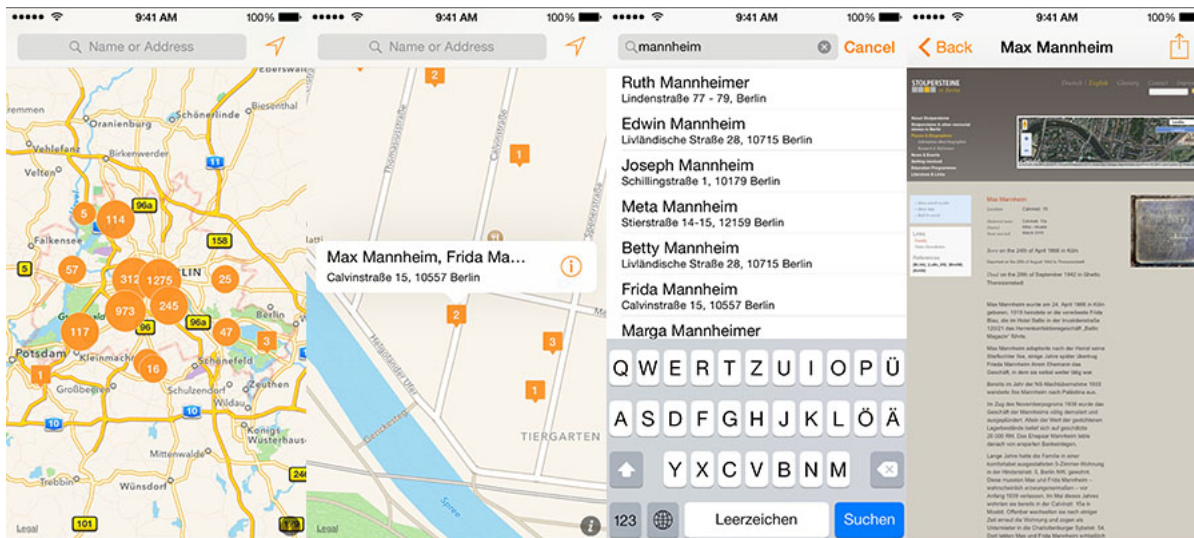
Stolpersteine - letterlijk: struikelstenen - vormen misschien wel het grootste en tegelijkertijd het minst zichtbare monument ter wereld. De Duitse kunstenaar Gunter Demnig heeft inmiddels meer dan 60.000 struikelstenen in stoepen van zo'n 1200 steden in Europa gelegd. Elke *Stolperstein* - een klein messing steentje - herdenkt met een naam en een datum iemand die door het nazi-regime is vervolgd, op de plaats waar hij of zij het laatst heeft gewoond. Zoals de naam al zegt, 'struikel' je toevallig over de steentjes.

De app die ik in [Hamburg](#) ontdekte - ontwikkeld op particulier initiatief van Peter Hess in samenwerking met het Hamburgse toerismebureau - toont een plattegrond van de stad met stippen op de locaties van de *Stolpersteine*. Als je inzoomt, vermeerderen de stippen zich. Voor het eerst realiseerde ik me hoe immens dit project is. En de misdaad. Waar ik eerder alleen de steen zag waar ik tegenaan liep, zie ik nu met de app dat er een straat verderop verschillende stenen liggen en dat ik zelfs langs nog meer stenen ben gelopen zonder dat ik erover 'struikelde'.

Met de app kan er meer over de mensen die op de steentjes staan worden verteld. Zoals informatie over hun deportatie, of ze samen zijn gedeporteerd of apart van hun familie en of ze naar één of naar verschillende locaties zijn weggevoerd. Maar ook persoonlijke details: hoe zagen ze eruit en wat deden ze in hun leven?

Mijn interesse was gewekt en thuis in [Berlijn](#) vond ik een lokale versie van de *Stolpersteine*-app. De kleuren en de lay-out zijn anders, maar het concept is hetzelfde: hier zijn het oranje stipjes die met duizenden tegelijk zichtbaar worden. De app is ontwikkeld door Claus Höfele, een tech-liefhebber die in Berlijn woont. Alle *Stolpersteine*-apps die hij kent, komen van externe ontwikkelaars, vertelt hij. "De app die ik heb gemaakt is open source en ik hoop dat andere ontwikkelaars mijn code gebruiken om meer apps te maken of er meer features aan toe te

voegen”, zegt hij. ([Höfeles code vind je hier](#))

Dat de apps op zo'n decentrale manier worden opgezet, komt omdat het hele project een decentrale structuur heeft. Daardoor kunnen kleine, particuliere ontwikkelaars een bijdrage leveren aan dit toch zo grote en internationale project. Sinds het eerste messing steentje begin jaren negentig in Keulen is geplaatst, heeft Demnig elke steen daarna zelf gelegd. Elk monumentje is apart in opdracht gegeven en gefinancierd, door familie, door lokale organisaties of, zoals in grotere steden als Berlijn, door een speciaal daarvoor in het leven geroepen *Koordinierungsstelle*. De prijs van een *Stolperstein* is 120 euro - de exacte prijs van het materiaal en de productie - en Demnigs vele reizen worden via crowdfunding mogelijk gemaakt.

Stolpersteine in Nederland:

[Overzicht van struikelstenen in Nederland](#)

Voor zover onze redactie bekend zijn er in Nederland nog geen *Stolpersteine*-apps. Maar de [Stichting Levend Verleden Oost-Nederland](#) plant op 25 maart de presentatie van een digitale wandelroute langs een aantal *Stolpersteine* in Enschede. De [website Joods monument](#) gedenkt de meer dan 104.000 personen die in Nederland als joden werden vervolgd en de Holocaust niet overleefden.

Aan de andere kant is het door deze lokale opzet lastig om gegevens van verschillende plaatsen in één app te integreren. De ontwikkelaars die dat wel is gelukt, hebben de verschillende gegevens zelf bij elkaar gezocht. Om de app ook uit te breiden naar buiten de hoofdstad, is Höfele bijvoorbeeld gaan samenwerken met Bochum.

Op dezelfde manier werken drie designstudenten van de University of Applied Arts in Trier, Peter Nürnberger, Kim-Julian Becker en Alexander Prümm. Hun app heet

simpelweg [Stolpersteine Guide](#) en is niet gericht op één locatie, maar op de hele regio. De app biedt een digitale infrastructuur voor de archieven van vele lokale organisaties.

Het idee voor hun project ontstond in 2012, toen een van deze organisaties, AG Frieden in Trier, merkte dat ze de groeiende vraag naar haar Stolpersteine Tours niet aankon. De app, en een jaar later [een serie podcasts](#), geproduceerd samen met de regionale omroep Südwestrundfunk (SWR), biedt mensen de gelegenheid zelf en wanneer het hen uitkomt de verhalen achter de struikelstenen te ontdekken. De inmiddels afgestudeerde studenten blijven werken aan de app: de Stolpersteine Guide telt nu meer dan 4000 stenen en meer dan 80 tours, aangeboden door 47 verschillende organisaties.

Als je de app in je eigen stad gebruikt, versterkt dat de kracht van de *Stolpersteine* als monument: ze zijn een natuurlijk onderdeel van je dagelijks leven. Bij mij in Berlijn aan de overkant van de straat is een jonge verpleegster, Sophie, naar Auschwitz gedeporteerd in 1943. Ze was ongeveer even oud als ik en ze was met 85 anderen uitgekozen om onderdeel te uit te maken van de [Jewish Skeleton Collection](#), een collectie skeletten die de nazi's wilden gebruiken voor een tentoonstelling over rassen. Ik lees dit terwijl ik uit mijn raam kijk naar haar huis.

De concentratiekampen bezoeken werkt verlamdend en het is daar zo moeilijk voor te stellen wat er is gebeurd. Maar mijn voormalige burens leren kennen via de app maakt me ervan bewust dat we onze ruimte constant delen met de slachtoffers van het nationaal-socialisme. Zoals een van studenten uit Trier zei: "Je mag het niet als vanzelfsprekend beschouwen dat zo'n misdaad nooit meer gebeurt, want het *is* gebeurd en precies op de plek waar jij nu staat."

Vertaald uit het Engels

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/24468/lokale-apps-verrijken-stolpersteine-monumentjes>